

Atomberedskap i kommunane

– Korfor og korleis inkludere atomberedskap i kommunale ROS-analysar og beredskapsplanar

Lavrans Skuterud, seniorforskar

Selbu, 16. okt. 2018

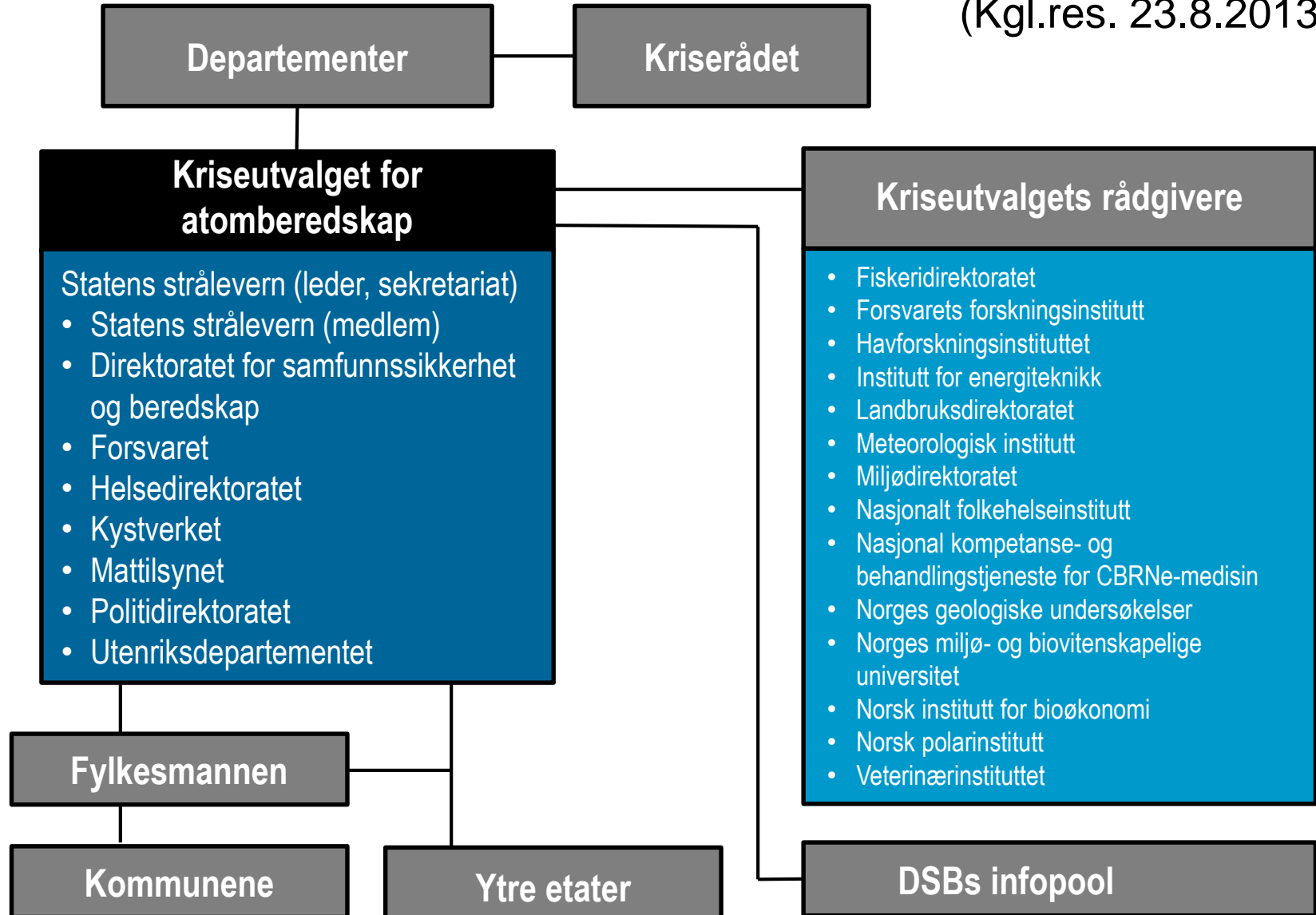

Statens strålevern
Norwegian Radiation Protection Authority

www.nrpa.no

Atomberedskapsorganisasjonen

(Kgl.res. 23.8.2013)

Kriseutvalget for atomberedskap

har ansvar for:

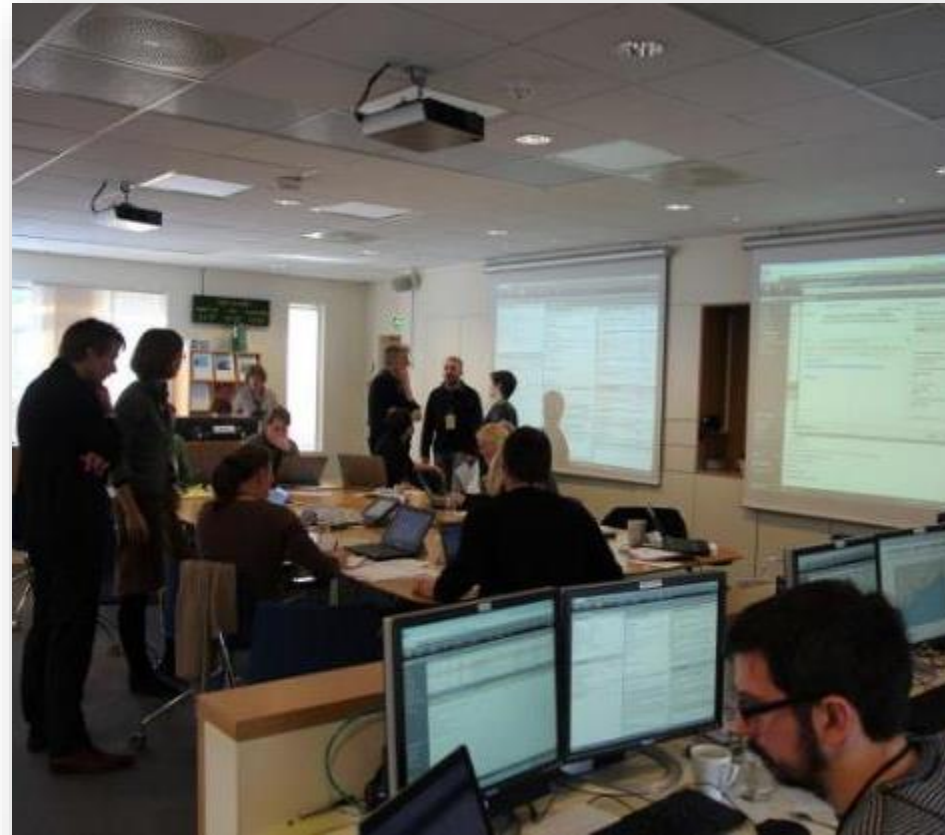
- å håndtere atomulykker og tilsiktede handlinger som rammer Norge eller norske interesser
- i akutfase, senfase og løpende beredskapsarbeid – i fred/sikkerhetspolitisk krise/krig
- å beskytte liv, helse, miljø og andre viktige samfunnsinteresser

Kongelig res. av 23. august 2013

Sekretariatet (Strålevernet)

- Nasjonalt 24/7 varslingspunkt
- Sette stab / innkalle Kriseutvalget
- Oppdatere situasjonsbilde
- Forvalte måleressursar
- Vurdere konsekvensar og tiltak
- Informasjon inn/ut

Kriseutvalet sine tiltak i akuttfase

- Sikring av område som er eller kan bli sterkt forureina
- Akutt evakuering av lokalsamfunn
- Tiltak i næringsmiddelproduksjon
- Reinsing av personar
- Råd om innandørsopphald
- Råd om jodtablettar
- Kosthaldsråd
- Andre konsekvensreducerande tiltak

Kriseutvalet må kunne handtere:

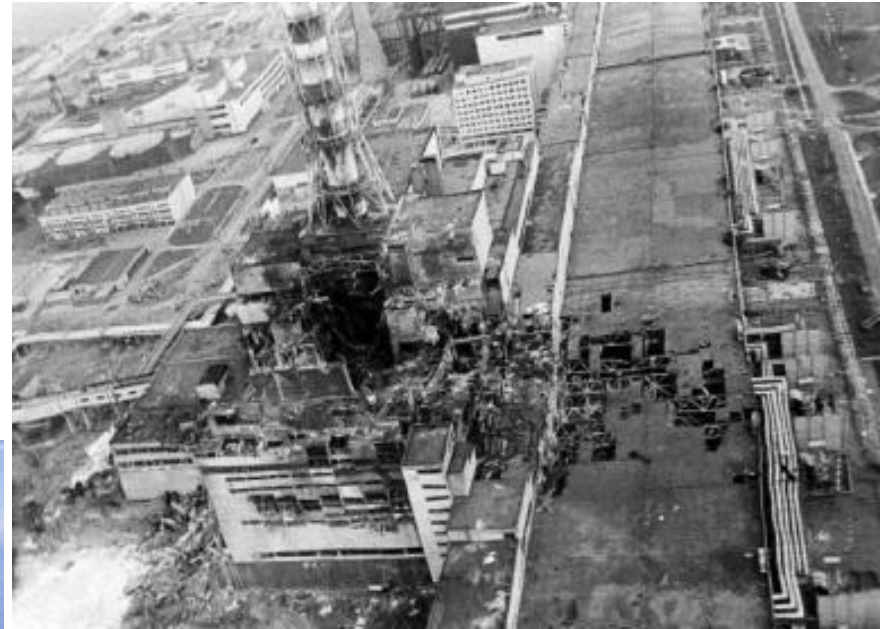
Seks generelle «dimensjonerande» scenario, fastsett av Regjeringa 2010 (nr. 7 under utgreiing)

- Kommunane sine ROS bør vurdere lokale forhold

Scenario I

Stort luftbåret utslipp fra anlegg i utlandet som kan komme inn over Norge og berøre store eller mindre deler av landet

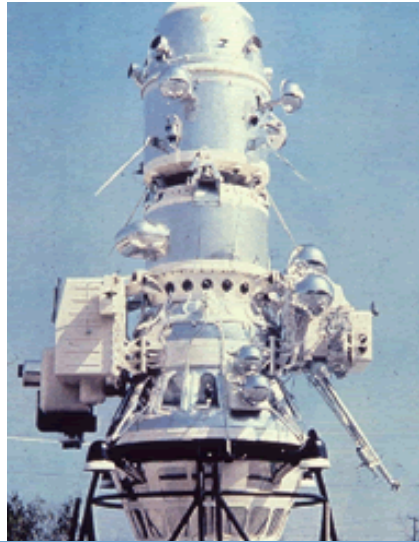
Scenario II

Luftbåret utslipp fra anlegg eller annen virksomhet i Norge

Scenario III

Lokal hendelse i Norge eller norske nærområder med mobil kilde

Scenario IV

Lokal hendelse som utvikler seg over tid

Scenario V

Stort utslipp (eller rykte om) til marint miljø

Scenario VI

Alvorlige hendelser i utlandet uten direkte konsekvenser for norsk territorium

Scenario VII (ikkje ferdig)

Bruk av kjernevåpen nær eller på norsk territorium

wikipedia/CC BY 2.5

Trusselvurdering

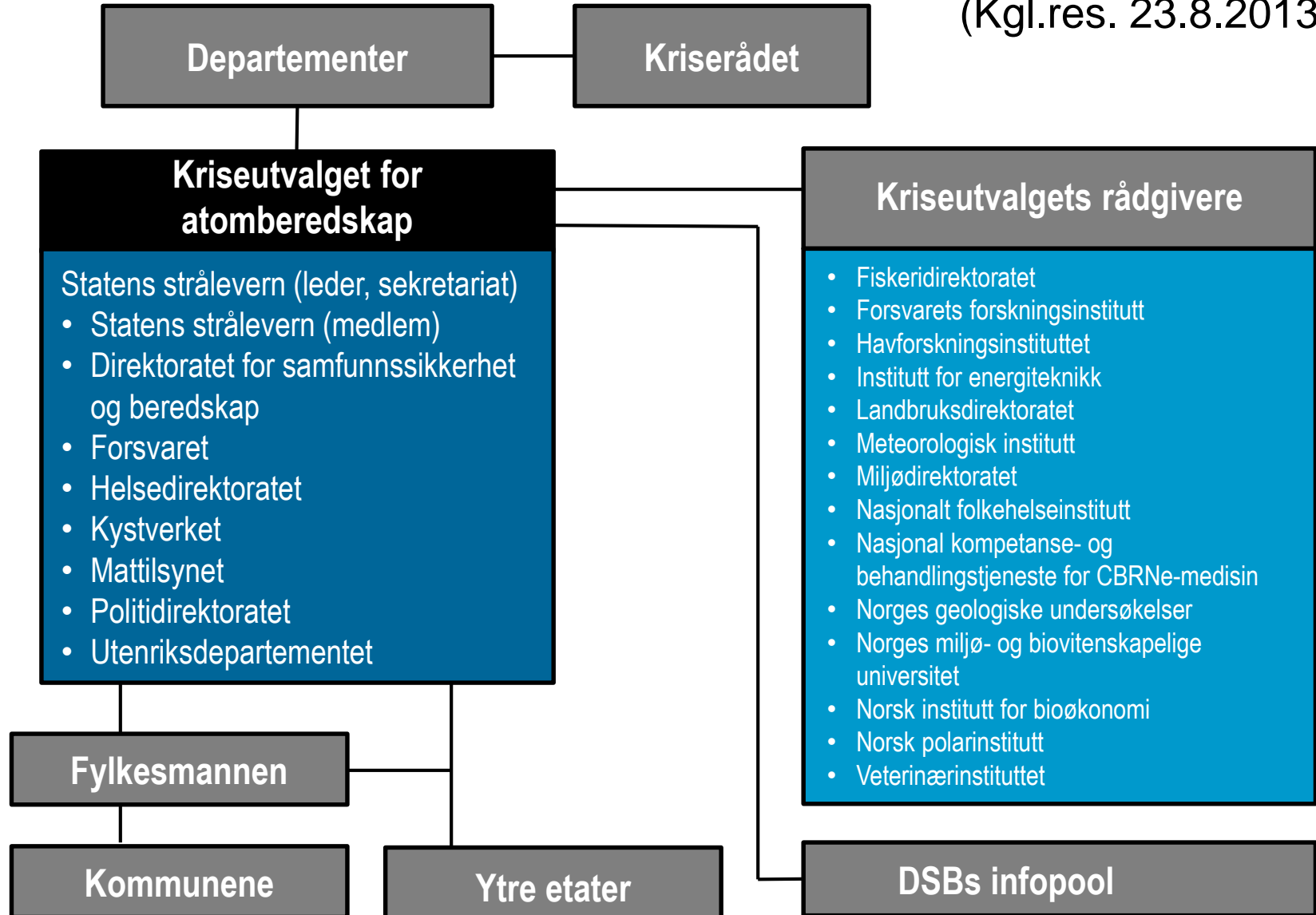
Øvingar

- Øving på departementsnivå
 - Helseøvinga 2008, SNØ 2010 og SNØ 2014
- Årleg øving for Kriseutvalet
- Regionale øvingar (fylkesmenn)
- Stabsøvingar (Statens strålevern; med andre etatar)
 - NB-13, UDs fullskalaløving II i 2013
- Større og mindre feltøvingar (spesielt i utlandet)
 - Baltic Rescue-serien, Contex-serien (Danmark), DEMOEX 2008 og REFOX 2012 (Sverige), RANET (Japan), mindre feltøvingar i Norge
- Internasjonale øvingar i regi av EU/IAEA
- Diskusjonsøvingar/workshop
- Opplæring/trening/mindre øvingar
- ...

Atomberedskapsorganisasjonen

(Kgl.res. 23.8.2013)

Tre likeverdige nivå!

- Skal ikke vente på hverandre
- Skal ha ROS-analyser og planverk klart – også for atomhendelser
- Dette er samhandling satt i system

- Viktig å kommunisere fra sitt nivå
- Viktig å kommunisere mellom nivåer

- Ansvaret for å lykkes ligger på oss alle!

Fylkesmannen (1)

- det regionale leddet i atomberedskapen

Ansvar i løpende beredskapsarbeid:

- Regional koordinering og samordning (planverk, øvelser), forum for berørte etater (ABU / FBR) og kommuner
- Planverk for sin funksjon i atomberedskapen
- Selvstendig ansvar for å ha en planlagt beredskap

Fylkesmannen (2)

Ansvar i krise:

- Koordinere og bidra til iverksettelse av samordnede tiltak (oppdrag fra Kriseutvalget), inkl. beskyttelsestiltak og informasjon til media og publikum
- Sørge for nødvendige tilpasninger og prioriteringer ut fra regionale forhold
- Rapportere til Kriseutvalget og formidle relevant informasjon som kan være av betydning

Kommuner

- Selvstendig beredskapsplikt
- Atomhendelser del av ROS
- Eget planverk
- Der tiltak implementeres
- **Foretrukket informasjonskanal for innbyggerne**

<https://www.nrpa.no/nyheter/94011/ny-befolkningsundersokelse>

<https://www.nrpa.no/publikasjon/kommunal-atomberedskap-plangrunnlag.pdf>

Lokalt/kommunalt ansvar

Redningsaksjon / lokalt skadested

- Hovedredningssentralen (HRS), lokal redningssentral (LRS) og/eller nødetatene leder håndteringen
- Kriseutvalget/sektormyndighetene gir råd

Utenfor skadested

- Kriseutvalget: Konsekvenser for befolkningen og tiltak (ikke akutt livredning)
- Kommunen: ta seg av sine innbyggere og bidra til en raskest mulig normalisering av situasjonen

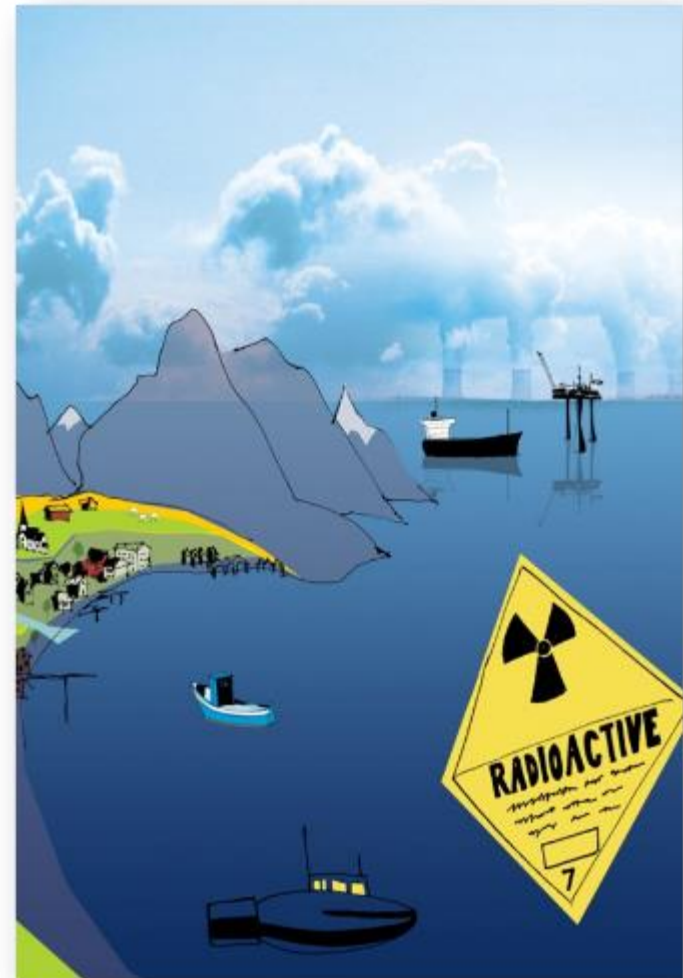
Noen utfordringer (1)

- Atomhendelser kan skje raskt
- Informasjonsinnhenting – alltid en utfordring
 - uant stort mediepress samtidig som vi prøver å innhente/oppdatere informasjon fortløpende - TID
- Ekstreme krav til informasjonskoordinering
- Største utfordring: God nok og rask nok informasjon
- Stort publikums- og pårørendepågang: Usikkerhet rundt hvor mye og hvor

Noen utfordringer (2)

- Situasjonsbilde/-forståelse:
 - alle nivåer
 - utbredelse og mengde
 - hva innebærer dette for folk flest
 - hvem bestemmer og gjør hva
- Iverksette tiltak
- Informasjonsformidling og koordinering (trafikk, innendørs, evakuering)
- Internasjonal koordinering og infoflyt

Mulige konsekvenser

Stråledoser:

- Lite sannsynlig med akutte dødsfall (bare med sterke kilder)
- Inhalasjon av forurenset luft
- Direkte stråling fra luft, nedfall på bakken og fragmenter/gjenstander
- Konsum av forurenset mat

Dessuten:

- Usikkerhet og angst
- Næringssvikt (landbruk, reindrift, matvareomsetning, turisme osv.)
- Forringet ytre miljø

Våre forventningar

- Risiko- og sårbarheitsanalysar må gjennomførast – for atomberedskap
- Planverk godt kjend og koordinert – situasjonen skal handterast på skadested/lokalt
- Tilrettelagd og førebudd for ev. nødvendige tiltak
- God dialog mellom nivå og med partar (politi, brann, sivilforsvar, helse osv.)
- Planlegging med tanke på kva som realistisk kan skje vidare
- Øving

Dokument

Inkl. oversikt over involverte etatar i ulike tiltak og fasar

StrålevernHefte • 31

Atomberedskap – sentral og regional organisering

Kgl. res av 23. august 2013

StrålevernRapport • 2012:5

Roller, ansvar, krisehåndtering og utfordringer i norsk atomberedskap

Oppfølging av Kriseutvalget for atomberedskaps trusselvurdering

**KOMMUNAL
ATOMBEREDSKAP
PLANGRUNNLAG**

Tabell: Involverte etater (ansvarlige, rådgivende, bistående og koordinerende) i forskjellige konsekvensreducerende tiltak (fra Roller, ansvar...)

Konsekvensreducerende tiltak		Justissektoren	Helsesektoren	Mat, landbruk og miljø	Utenrikssektoren	Forsvarssektoren	Øvrige
Håndtering av skadested*	Ansvarlige	Politi, HRS (sjø), Brannvesen	Helseforetak/ ambulanse		UD	FOH	
	Rådgivende		NRPA, NBC			FOH	
	Bistående	Sivildforsvar				Forsvaret	Kommune
	Koordinerende					FST	KU, Fylkesmenn
Sikring av områder som er eller kan bli sterkt forurenset*	Ansvarlige	Politi				FOH	Kystverket
	Rådgivende		NRPA, NBC			FOH	
	Bistående	Sivildforsvar				Forsvaret	Kommune
	Koordinerende						KU, Fylkesmenn
Rensing av forurensete personer*/**	Ansvarlige	Politi*	Helseforetak, Hdir**				
	Rådgivende		NRPA, NBC				
	Bistående	Brannvesen, Sivildforsvar				Forsvaret	Kommune
	Koordinerende						KU, Fylkesmenn
Råd om innendørs opphold**	Ansvarlige	Politi			UD		
	Rådgivende		NRPA, Hdir	Mattilsynet			
	Bistående	Sivildforsvar				Forsvaret	Kommune
	Koordinerende						KU, Fylkesmenn
Akutt evakuering av lokalsamfunn*	Ansvarlige	Politi			UD		
	Rådgivende		NRPA, Hdir				
	Bistående	Sivildforsvar				Forsvaret	Kommune
	Koordinerende						KU, Fylkesmenn
Jodtabletter**	Ansvarlige		Hdir		UD		Kommune
	Rådgivende		NRPA, NBC				
	Bistående	Politi, Sivildforsvar				Forsvaret	
	Koordinerende						KU, Fylkesmenn

Tabell: Eksempel på sjekkliste (fra Plangrunnlag)

Nr.	FASE	OPPGAVE	UTFØRT
V1	varsling	Den som får første beskjed om hendelsen <u>i kommunen varsler internt</u> jf. egen beredskapsplan	✓
V2	varsling	Ekstern varsling jf. egen varslingsliste beredskapsplan	✓
E1	etablering	Vurdere etablering av krisestab og loggføring, kalle inn, bemanne og etablere en organisasjon	
E2	etablering	Orienterer, avklare roller og ansvar, strategi for håndtering, vurdere behov for bistand, vurdere videre gang	
E3	etablering	Kontakt med Fylkesmannen <u>og andre</u> lokale etater (mattilsyn, politi, helse, sivilforsvar mm.)	
H1	håndtering	Avklare informasjonsansvar og kanaler etter plan, kontakt med media, prioritere bruk av kommunens behov og ressurser, økonomi, vaktordninger, fullmakter, jevnlig møter, <u>tenke framover (worst-case)</u>	
H2	håndtering	Bistå etter behov og plan for å iverksette tiltak besluttet av Kriseutvalget	
H3	håndtering	Oppdatere situasjonsforståelse, vurdere konsekvenser for befolkning, fortløpende rapportering om status	
N1	normalisering	Vedtak om å avslutte håndtering, informere om dette, rapportere, evaluere	

Statsbudsjettet 2018

Strålevernet skal:

- Styrke Norges operative atomberedskap
- Oppdatert planverk skal være på plass i 2018
- Følge opp CBRNE-strategien
- Endring i trusselbildet skal tas opp i planverk samt aktiviteter for å møte endrede behov i Norges beredskap
- Stor nasjonal beredskapsøvelse i 2020
- Bedre målekapasitet (kompetanseheving, avtaler med lab, øvelser)

Jodtabletter ved atomhendelser

Dagens trusselbilde tilsier at jodtabletter kan bli aktuelt som tiltak ved atomhendelser over hele landet.

Målgruppen er barn og unge under 18 år, gravide og ammende. Europas kjernekraftverk eldes og risikoen for alvorlige ulykker har også økt. Dersom en ulykke med et slikt reaktorverk har også økt. Dersom det skjer som

Kriseutvalget for atomberedskap har også utarbeidet en plan for å sikre at alle innbyggerne fra det tidlige 1970-årene har sine egne jodtabletter i sine hjem. Tidligere har det vært kommuner som har ansvar for sine egne jodtabletter. Halden. Alle

Jodtabletter

Jodtabletter

Radioaktivt jod tas opp i skjoldbruskkjertelen når man puster inn forurenset luft og/eller inntar forurenset mat og drikke. Tilskudd av naturlig jod blokkerer opptaket av radioaktivt jod i skjoldbruskkjertelen og forebygger derfor kreft i skjoldbruskkjertelen.

Kriseutvalget for atomberedskap vil om nødvendig gi anbefaling om å ta jodtabletter etter en atomhendelse. Bruk av jodtabletter vil være en anbefaling og ikke et pålegg. Tiltaket vil ofte iverksettes sammen med en anbefaling om å oppholde seg innendørs opptil 2 døgn.

Hvorfor ta jodtabletter?

Tilskudd av naturlig jod blokkerer opptaket av radioaktivt jod og reduserer risikoen for å få kreft i skjoldbruskkjertelen. Jodtabletter beskytter bare mot radioaktivt jod, og ikke mot andre radioaktive stoffer.

- 1. nov.: Jodtabletter i apotek!
- Alle <40 år bør ha hjemme
- DSB-kampanje
- Info distribuerast neste veke

Takk!

Spørsmål?

67 16 26 00

**«Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA)»
fra 1. januar 2019**

